

Udgivet 12.12.2024

Staldindretning for ko-kalv-systemer

Ko-kalv-systemer kan godt fungere i eksisterende staldanlæg med mindre tilretninger.

Af Iben Alber Christiansen, Maja Bertelsen

Eksisterende stalde, som oprindeligt ikke er indrettet til ko-kalv samvær, er grundlaget for stort set alle nuværende ko-kalv-systemer i Danmark.

Medmindre man har mulighed for at bygge eller indrette nyt, må man tage udgangspunkt i det eksisterende staldsystem og de rammer, det tilbyder. Ud over spørgsmålet om heltids- eller deltidskontakt, og om kalvene skal gå med egen moderko eller ammetante, er der en række andre forhold, der spiller ind på valget af løsninger.

Opmærksomhedspunkter ved indretning af ko-kalv-systemer:

- Kalveskjul, hvor kalvene kan trække sig tilbage for sig selv uden at blive forstyrret
- Drikkevand til kalvene.
- Kalvefoder, f.eks. i et kalveskjul, og at kalvene kan nå ko-foderet uden risiko
- Inventar, spaltegulv, skrabeanlæg og udfodringsanlæg må ikke udgøre en risiko for mindre kalve
- Ekstra plads i kælvnings- og nykælver-afdelingen
- Kalvene skal altid have muligheder for at undslippe køer i brunst eller anden uro

Nyt katalog samler erfaringer med staldindretning

Kataloget herunder har til formål at vise eksempler på staldindretninger og de erfaringer med staldløsningerne, som 11 danske og udenlandske mælkeproducenter har haft indtil nu. Ud over opmåling af staldafsnittene hos de 11 mælkeproducenter, er der indsamlet viden om belægningsgrad og gruppestørrelser, samt erfaringer med f.eks. smittepres og arbejdssikkerhed.

Skitseforslag til stalde med ko-kalv-systemer er udarbejdet på baggrund af de indsamlede erfaringer samt tilgængelig viden i samarbejde med DLBR kvægstaldsrådgivere. I de 5 skitseforslag til henholdsvis ko med egen kalv og ammetantesystemer, er der indtænkt gældende lovkrav, smitte, arbejdsmiljø, plads, praktik og dyrevelfærd.

[Katalog om pladsbehov og erfaringer med staldindretning til ko med kalv \(pdf-fil, 40 sider\)](/media/odfdbe0b/staldkatalog-2024-web.pdf)
(/media/odfdbe0b/staldkatalog-2024-web.pdf)

Sæsonkælvning eller kælvning året rundt

Kælvning løbende hen over året giver mulighed for et stabilt system med samme antal kalve/køer året rundt, og dermed er det muligt at opnå en effektiv udnyttelse af staldens faciliteter.

Sæsonkælvning giver mulighed for flere indendørs kvadratmeter til køer med kalve, f.eks. til kobling af kalve

til ammetanter, eller de første par dage efter kælvning, ved at udnytte ellers tomme staldområder fordi nogle af dyrene er permanent på sommergræs. Alternativt kan kælvningerne i godt vejr også sagtens foregå ude. En anden fordel er, at det er muligt at rense systemet i bund efter kælvningssæsonen og være klar til en frisk start året efter.

Malke-systemet skal tænkes ind i ko-kalv-systemet

Der er fordele og ulemper ved såvel malkestald som malkerobot i forhold til at etablere et ko-kalv-system.

Malkestald kombineret med et halvtidssystem giver mulighed for at udnytte den daglige malkerutine til at adskille og genforene køer og kalve. Når kørerne hentes til malkning den ene gang om dagen skilles køer og kalve ad. Ca. 1/2 døgn senere, efter den næste malkning, samles de igen.

Perioden, hvor dyrene er adskilt, er et godt tidspunkt for landmanden at skabe kontakt til kalvene.

Desuden er det en god idé at være ekstra opmærksom på dyrenes adfærd, når køer og kalve lukkes sammen igen efter en separationsperiode. Her er det nemlig ofte nemmere at spotte en svag kalv, som måske ikke kommer så hurtigt på benene og genfinder sin ko.

AMS i samspil med smart-gates giver gode muligheder for at dirigere koen rundt til foder, tilbage til kalven eller på græs. Desuden giver AMS mulighed for, at koen selv vælger at gå væk fra kalven for at blive malket, hvilket potentielt kan give en bedre mælkenedlægning, på trods af, at koen ellers går med sin kalv. Hvis en ko stadig har udfordringer med at lægge ned, er der også ofte mulighed for at tage den spæde kalv med tæt op til robotten, mens koen malkes de første par gange, hvilket kan afhjælpe problemet.

Sørg for ro og plads til bonding

Ro er vigtig for god bonding mellem ko og kalv. I mange tilfælde begynder ko-kalv samværet i kælvningsboksen, hvor de bør være alene sammen i mindst 2 dage, så der skal også være et stort antal kælvningsbokse til rådighed. Vær opmærksom på, at bokse til bonding mellem ammetanter og 2-4 kalve skal være større end lov og anbefalinger foreskriver.

Det er nødvendigt at beregne pladsbehovet i det valgte system. Uanset system skal staldens kvadratmeter omfordeles med ekstra plads i kælvnings- og nykælver-afdelingen og mindre plads i kalvestalden.

Foderbordet skal kalve sikres

Et åbent foderbord kan være en udfordring, fordi kalvene hopper ud. Det kan derfor være nødvendigt med et mere lukket forværk. Klassiske fanggitre kan være en mulighed, men vær opmærksom på om kalvene kan komme til at sidde fast. Mandehuller giver ligeledes mulighed/risiko for, at kalvene løber ud og rundt i foderet, så tjek om de er kalvesikre.

Et foderbord, som er designet specifikt til kalvene, med egnet forværk samt hegning rundt om, gør det muligt at udfodre kalvefoder og hø samme sted, uden kørerne kan få fat i det. Det må dog ikke erstatte et skjul med blødt leje, andetsted i stalden.

Kalveskjulet skal indrettes så ko og kalv kan se hinanden

Kalvene bør have et sted, de kan hvile i fred for koen/kørerne. Kalvene bruger gerne kalveskjulet, når det er indrettet, så ko og kalv kan se hinanden. I kalveskjulet kan relationen mellem mennesker og kalve

opbygges, og kalvene kan fodres separat.

Anbefalede mål på kalveskjul: 2,5 m²/kalv op til 150 kg. 90 cm højde på indgang.

Kalveskjulet kan også benyttes til fravænning, hvis alle kalve i gruppen fravænnenes samtidig, eller hvis skjulet kan deles op i 2. Det er altså at foretrække, at skjulene er fleksible og at der er mulighed for at lukke helt af ved håndtering/fravænning.

Fordelen ved at bruge kalveskjulet til fravænning er, at skjulet i forvejen er kendt for kalvene, og at kørerne efter 3 måneder har vænnet sig til, at kalvene opholder sig der i kortere eller længere perioder. Vær opmærksom på kalvenes vægt - vejer de mellem 150 og 200 kg ved fravænning, bør der være mindst 3 m² pr. kalv i fravænningsboksen.

Læs mere om opstaldning i forbindelse med ko-kalv-systemer

[Køer med kalve \(pdf-fil, 64 sider\) \(/media/4ncnrmtj/ko_kalv_katalog_2020_reduceret-stoerrelse.pdf\)](/media/4ncnrmtj/ko_kalv_katalog_2020_reduceret-stoerrelse.pdf)

Læs mere om pladsberegning, pladsbehov og indretning i kapitel 4.

For mere information

Maja Bertelsen

Specialkonsulent - på barsel

Kvæg, dyrevelfærd

+45 20 37 86 49

mabe@icoel.dk

Iben Alber Christiansen

Specialkonsulent

Kvæg, dyrevelfærd, afgræsning

+45 61 97 49 09

iben@icoel.dk